

กิเลสไซโย

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙
ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “สวดมนต์แล้วเห็นร่างกายตัวเองนอนในโลงศพ”

กราบนมัสการหลวงพ่อดู ตัวของหนูได้บวชเป็นชีอยู่ ๑ เดือน แล้วสวดมนต์ให้พระ ได้เห็นร่างกายของตนเองนอนในโลงศพ จิตก็บอกว่า “ไม่ว่าจะเป็นนักบวชหรือไม่ใช่ ก็ต้องตาย”

สองวันต่อมาก็ยังเห็นภาพนี้ เลยใช้จิตตัวเองกำหนดขึ้นมาเผื่อร่างกายที่บวชเป็นชีนอนในโลงศพ ไฟก็ลุกขึ้นมาเผาจนเหลือแต่กระดูกสีขาวทั้งหมด จิตก็สั่งว่าให้เอามือหยิบกระดูกขึ้นมา พอหยิบกระดูกขึ้นมาก็เป็นผงละเอียด จิตก็บอกว่า “นี่แหละคือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นแบบนี้สังขารของเรา” หนูขอถามว่า การปฏิบัติของหนูถูกต้องหรือไม่ ต้องแก้ไขอย่างไรให้ถูกต้องในการปฏิบัติ

ตอบ : ที่นี้การปฏิบัติ การเขียนมาถาม เขาเขียนมาถามว่า เวลาเขาไปบวชเป็นชี เวลาเขานอนไป เขาเห็นตัวเขาเองนอนเป็นซากศพนอนอยู่ในโลงศพ นี่เวลาพูดอย่างนี้มันก็พูดได้เวลาพูดได้ใช้ใหม่ แล้วเขาก็ถามว่า เขาทำมาอย่างนั้นๆ ถูกหรือไม่

ถ้าถูกหรือไม่ สิ่งที่เราเห็นมานั้นมันเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่ง เป็นประสบการณ์อย่างหนึ่ง เช่น เราเดินไปบนถนน เราไปเห็นเบงกตกอยู่ เราเก็บได้เบงกนั้น ถูกหรือไม่ ก็ถูก เราเดินไปบนถนน เราไปเจอทองคำตกอยู่ เราเห็นทองคำ เราเก็บทองคำขึ้นมา ถูกหรือไม่ ถูก สิ่งที่ถูกเพราะเราเห็นนะ เราเห็นสิ่งที่มันตกอยู่ที่ถนน เราก็เก็บสิ่งที่ตกที่ถนน ถูกหรือไม่ ถูก แต่ที่นี้ว่าเบงกนั้นเป็นของใคร เงินนั้นเป็นของใคร ทองคำนั้นเป็นของใคร เราเก็บแล้ว เราเก็บแล้วเป็นสมบัติของเรา หรือเราจะเก็บแล้วไปคืนเจ้าของ เราเก็บแล้ว เราจะเก็บไว้เพื่อประโยชน์อะไร

ไฉนนี้ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าเวลาเราประพฤติปฏิบัติ เราเห็นนิมิต เราฝันอย่างนั้น เราฝันอย่างนี้ จริงไหม เห็นจริงไหม จริง แต่มันถูกหรือไม่ มันมีเหตุมีผลไหม มีเหตุมีผล หมายความว่าเราเดินไปบนถนน เราไปเจอสร้อยทองคำของคนตกไว้ มันถูกหรือไม่ ถูก ก็สร้อยคอทองคำมันตกอยู่ตรงนั้น แต่ถ้าเราคิดต่อไปว่า สร้อยคอทองคำนั้นเป็นของใคร ใครเป็นเจ้าของสร้อยคอทองคำนั้น แล้วเราทำตกอยู่ตรงนี้ เขาผลอดตกลงไปหรือว่าเขาไม่รู้ตัว แล้วเขามีความจำเป็นต้องใช้เงินทองหรือไม่ ถ้าทองคำเขาเสียหายไปแล้ว ชีวิตของเขาจะมีความลำบากหรือไม่ นี่เราจะคิดต่อเนื่องไปเลย

ไฉนก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าเวลาเราบวชเป็นแม่ชี เป็นแม่ชีแล้ว เวลาเราประพฤติปฏิบัติไป เราเห็นร่างกายเราเป็นศพนอนอยู่ในโลง ถูกหรือไม่

ก็ถูก เราก็เห็นอย่างนั้นถูก แต่การเห็นมันเป็นหลากหลายมากเลย คนที่พุทโธๆ คนที่ปฏิบัติโดยธรรมดา เขาทำจิตเขาสงบแล้ว ถ้าจิตเขาสงบ เขาไปเห็นซากศพ เห็นร่างกายของเขา มันมีความรู้สึกอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเราภาวนา ภาวนามันสัมผัสหล่น ถ้าทางโลกเขาเรียกว่าฟลุค อยู่ดีๆ มันเห็นขึ้นมาเอง อยู่ดีๆ มันก็เห็นอย่างนั้นนะ เห็นอย่างนั้น เราทำอะไรไม่เป็น ทำอะไรไม่ถูก ทำอะไรไม่ได้

สิ่งที่เห็นๆ เวลาที่เห็น จะบอกว่าถูกไหม ที่หนูปฏิบัติอย่างนี้ถูกหรือไม่

ถูก เวลาบอกว่าถูก ถ้าถูกนี้แสดงว่าหนูก็เป็นพระอรหันต์แล้วใช่ไหม

ไม่ใช่ ก็ภาวนาถูกก็เป็นอย่างหนึ่ง ถูกก็เขาเห็นของเขาถูกต้องดีงาม ส่วนใหญ่เราจะตอบปัญหาที่เป็นโดยข้อเท็จจริงว่าที่เขาทำอย่างนั้นถูกต้องหรือไม่ บอกถูกเท่านั้นแหละ เขาเป็นพระอรหันต์บุคคลไปเลย เขาบอกว่าเรารับรองไปเลย เราก็งงนะ งงไปหมดนะ นี่เวลาตอบปัญหาบ่อยๆ มันจะมีปัญหาอย่างนี้ เพราะคนเข้าใจเขาเข้าใจคนละประเด็น เข้าใจคนละอย่าง

ไฉนก็เหมือนกัน สิ่งที่เขาประพฤติปฏิบัติถูกหรือไม่ ถูก แต่ถูกอยู่แล้ว แล้วถ้าเริ่มต้น ถูก แล้วควรทำอย่างไรต่อไป ถูกแล้วควรทำอย่างไรต่อไป

เราทำอย่างไรต่อไปบ้าง ก็ต้องกลับมาแล้ว เวลาจะเอาโดยหลักเกณฑ์กัน เราก็ต้องมาทำความเข้าใจของใจ คือว่าหายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โธ

“ไอ้โฮ! หนูเห็นซากศพแล้วนะ ทำไมหนูต้องกลับไปพุทโธอีกล่ะ ก็หนูเห็นซากศพแล้วก็ควรจะทำต่อเนื่องไปเลย จะเดินหน้าต่อไปเลย”

แล้วเดินหน้าต่อไปแล้วซากศพจะอยู่กับเราอีกไหม จะเห็นซากศพอีกหรือเปล่าล่ะ

ซากศพนั้น มันก็เหมือนที่หลวงตาท่านสอนว่า ชั้น ๕ หรือร่างกายมันเป็นหิน แล้วเรามีมิดลึบกับหินนั้น เราลึบเพื่ออะไร ลึบเพื่อความคมกล้าของมันนั้น เพื่อประโยชน์นั้น นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราพิจารณาร่างกาย เราพิจารณาธาตุขันธ์ เราพิจารณา นี่มันฝึกหัดปัญญาเหมือนมิดลึบกับหินเพื่อให้มันคมกล้า

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตเราสงบแล้ว เราเห็นร่างกายอย่างนั้นแล้วเราพิจารณาไป เราได้ฝึกหัด ฝึกหัดจิตของเราด้วยสติด้วยปัญญา แล้วพอฝึกหัดไปแล้ว เราใช้มิดไปแล้วมิดมันก็ที่มีมิดมันก็หมดความคม แล้วเราต้องลับอีกไหม ต้อง พอต้องลับอีก แล้วกายอยู่ไหนล่ะ แล้วขันธ์

๕ อยู่ไหนล่ะ หาไม่เจอแล้ว ในการปฏิบัติมันจะต่อเนื่องอย่างนี้ คนที่เวลาปฏิบัติไปแล้วที่มันจะต่อเนื่อง มันต้องสมบูรณ์ต่อเนื่องขึ้นไป มันต้องมีเหตุมีผลของมัน มันต้องมีมรรค มีเหตุมีผล การปฏิบัติมันถึงจะมีผลในการปฏิบัติ

อันนี้ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติ เวลาเราปฏิบัติ ทุกคนที่ปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานมาตลอด แต่พอปฏิบัติไปจะไปรู้ไปเห็นสิ่งใดบ้าง แต่ความรู้ความเห็นสิ่งใดนั้นมันรู้มันเห็นเพราะจิตใจมันดีตอนนั้นนะ แต่พอออกจากอารมณ์นั้นแล้ว จิตใจมันก็เสื่อมไป เสื่อมไป มันกลับมาเป็นบุคคลธรรมดาแบบเรา

แต่เวลาถ้าจิตเราสงบแล้ว ปุถุชนจะเป็นกัลยาณปุถุชน ถ้าเห็นกายแล้วจับต้องได้ แล้วทำต่อเนื่องได้ เขาเรียกโสดาปัตติมรรค เวลาโสดาปัตติมรรค ถ้าประพฤติปฏิบัติได้จริง ถ้ามันมีผลสมบูรณ์ของมัน มันจะเป็นโสดาปัตติผล

จิตดวงหนึ่งมันพัฒนาการไปจากปุถุชน กัลยาณปุถุชน โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล บุคคล ๔ คู่ ถึงที่สุดแล้วมันถึงพัฒนาจนหลุดออกไปเป็นนิพพาน ๑ มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ มันต้องพัฒนาขึ้นไปแบบนี้ แล้วมันพัฒนาขึ้นไปมันก็มีหลักการ มีหลักการ ถ้าไม่มีหลักการ **ธมฺมสากฺขา**

เวลาหลวงปู่มันท่านตรวจสอบลูกศิษย์ท่าน ท่านตรวจสอบลูกศิษย์ท่านอย่างไร เวลาหลวงตาท่านไปคุยกับหลวงปู่แหวน ท่านไปคุยกับหลวงปู่ขาว ท่านคุยกับหลวงปู่ชอบ เวลาเขาคุยสนทนาธรรมกันมันมีขอบเขตอย่างไร มันต้องมีขอบเขต มันต้องมีสรูปของมัน มันถึงจะรู้ว่าใครมีวุฒิภาวะแค่ไหน เหมือนเราเรียนศึกษา เราจบมาที่ไหน เราสอบผ่านอะไรมา เราจะรู้ไปหมดใช่ไหม นี่พูดถึงว่า เวลาถ้าปฏิบัติแล้วมันจะมีหลักการอย่างนี้

แล้วคนที่จะทำหลักการอย่างนี้ได้ล่ะ คนที่จะทำหลักการอย่างนี้เขาต้องสร้างอำนาจวาสนามากๆ ถ้ามามากแล้ว มันเหมือนกับคนที่วุฒิภาวะเสมอกันคุยกันมันจะเข้าใจกัน เรามีวุฒิภาวะไปคุยกับคนที่ไม่มีการศึกษา ไปคุยกับคนที่เขาหัวไร่ปลายนา เขาไม่เคยศึกษาเลย แล้วจะคุยกันเข้าใจได้อย่างไร

นี่ก็เหมือนกัน เรามีการศึกษา เรามีองค์ความรู้ เรามีความรู้ขึ้นมา เราอธิบายเหตุผลได้แล้วเราคุยกันโดยคนที่มีความรู้เสมอกันมันคุยกันเข้าใจกันได้ นี่ก็เหมือนกัน คนที่ปฏิบัติขึ้นมาแล้วมันต้องมีเหตุมีผลของมันขึ้นมา

ไอ้ที่เขาถามอย่างหนึ่ง เขาถามเรื่องเวลาเขาปฏิบัติแล้วเขาเห็นร่างกายเขานอนอยู่ในโรงศพ หลวงพ่อตอบเรื่องอะไรเนี่ย หลวงพ่อตอบเรื่องอะไร

เราตอบเรื่องหลักการของอริยสัจ หลักการของธรรม หลักการของการประพฤติปฏิบัติ เพราะอะไร เพราะเวลาตอบ ตอบปัญหามาเยอะ แล้วเวลาตอบปัญหามาเยอะ มันก็มีความเข้าใจแตกต่างกันไปเยอะ ที่นี้ความเข้าใจแตกต่างกันไปเยอะ เวลาเข้าใจแตกต่าง เห็นใหม่ เวลาเราปฏิบัติไปสามะเลเทเมา ตอนนี้นะ สำนักปฏิบัติเยอะแยะไปหมดเลย แล้วก็ชี้แนวทางกันไปอีลุ่มๆ แยก แล้วอะไรก็ไม่รู้

แต่เวลาปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เวลาท่านปฏิบัติท่านจะเทศนาว่าการให้พวกเรามีศรัทธาความเชื่อ แล้วให้พวกเราประพฤติปฏิบัติเลย เพราะอะไร เพราะเวลาพวกเราประพฤติปฏิบัติ เราเอาอะไรประพฤติปฏิบัติ เราเอาหัวใจประพฤติปฏิบัติใช่ไหม เพราะคนมีหัวใจ ถ้าเอาหัวใจประพฤติปฏิบัติ ทุกคนเข้าไปสู่ใจของตนไง เข้าไปสู่ใจของตน มันจะไปประจักษ์ความทุกข์ความยากในใจของตนอันดับแรกเลย

แล้วถ้าอันดับต่อไป จิตมันสงบแล้วมันยกขึ้นสู่วิปัสสนานะ มันจะเป็นอริยบุคคลไง มันจะเป็นพระโสดาบัน พระสกิทาคามี เป็นพระอนาคามี เป็นพระอรหันต์

แล้วเราก็จะย้อนกลับว่า “คนอย่างเรานี้หรือจะได้เป็นพระอรหันต์ อู๊ย! มันขนาดนั้นเชียวนะ หรือ” นี่มันไม่กล้าคิด ไม่กล้าอาจเอื้อมเลยนะ

แต่เวลาครูบาอาจารย์เราท่านสอน สอนอย่างนั้นไง ถ้าสอนอย่างนั้น ท่านสอนเพื่อให้พวกเราประพฤติปฏิบัติ ให้พวกเราเอาจริงเอาจังขึ้นมา ที่นี้เอาจริงเอาจังขึ้นมาแล้ว เวลาทำขึ้นไปแล้ว ถ้าใครภาวนาไปจะเข้าหลักนี้แล้ว จะเข้าที่บอกว่า เวลาเขามาบวชชี ๑ เดือน เวลาบวชชี ๑ เดือน เวลาเขาภาวนาไป เวลาให้พระสวดมนต์ ๑ เดือน เขาเห็นว่าร่างกายของเขาไปนอนอยู่ในโลงศพ

เวลาภาวนาไป ครูบาอาจารย์ท่านจะให้ภาวนานะ เวลาภาวนาไป ดูลิ เวลาหลวงปู่มั่น ท่านหลุดคิไปแล้วไปเจอแม่ชีแก้วนี้แหละ แม่ชีแก้ว เวลาหลวงปู่มั่น โอ้โฮ! อนาคตตั้งสัญญาของท่าน กับคนอื่นนะ ใครจะมาสนทนารวมกับท่านก็เฉยๆ แต่ท่านกลับไปสนใจเด็กคนนี้ เด็กผู้หญิงคนหนึ่ง แล้วท่านมาสนใจเด็กผู้หญิงคนนี้ ชาวบ้านเขาก็แปลกใจ เอ๊ะ! พระผู้เฒ่าทำไมมาชอบเด็กผู้หญิงคนนี้

แต่เด็กผู้หญิงคนนี้มีภวานาดี ขนาดภาวนาไปนะ เตรียมตัวไว้ว่าพຽ່ງนี้เข้าจะนั่งข้าวใส่บาตร แล้วพอภาวนาไป จิตมันสงบ เห็นว่าตัวเองตายไป พอเห็นตัวเองตายไปนะ ซากศพมันละลายไปหมดเลย แล้วก็คิดในใจนะ แล้วพຽ່ງนี้ใครจะนั่งข้าวใส่บาตรแทนเราละ โอ๊ย! มันคิดไปนุ่นเลยนะ

ฉะนั้น พอถึงเวลาตอนเช้าตื่นมาทัน พอออกจากภาวนาก็มาหนึ่งชั่วโมงใส่บาตร หลวงปู่มัน ท่านไปบิณฑบาตนะ บอกเด็กคนนี่เลย “เดี๋ยวตามไปวัด ไปวัดนะ ไปวัดกัน” ท่านเห็นมันภาวนา ดีใจ ท่านก็ไปสั่งสอน สั่งสอนก็ภาวนาดีใหญ่เลย สุดท้าย สุดท้ายท่านจุดธูปต่อไป พอท่านจะ จุดธูปต่อไป ท่านบอกเด็กคนนี่ไง บอกแม่ชีแก้ว “อย่าภาวนานะ ถ้าเราไม่อยู่ อย่าภาวนา” ถ้า ภาวนาแล้วท่านกลัวหลุด กลัวเสีย ท่านบอกต่อไปข้างหน้าจะมีคนมาแก้ไข

นี่พูดถึงเวลาถ้าภาวนาไปแล้วเราเห็นว่าร่างกายเราอยู่ในโลงศพ ร่างกายเราต่างๆ

เวลาถ้าเห็นอย่างไรแล้ว เราก็ต้องกลับมาที่ทำความสงบ แล้วถ้าจิตมันสงบแล้ว เรา บริหารได้ เราย้ำฟังไปเห็นกาย มันก็จะเห็นกาย ถ้าเห็นกาย เราพิจารณาไปแล้วมันก็จะแปร สภาพของมันไป ถ้าแปรสภาพของมันไปแล้ว ผลของมันก็คือความสงบความร่มเย็น ความสงบ ร่มเย็นเสร็จแล้ว เวลามันคลายตัวออกมา เราก็กำหนดอีก กำหนดให้เห็นกายอีก ถ้ามันเห็น

ถ้าไม่เห็น เราจะทำอย่างไร กำหนดบางที่มันก็เห็น กำหนดบางที่มันก็ไม่เห็น กำหนดไม่ เห็นแล้วเราจะพิจารณาต่อไป ก็พิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาอย่างใดก็ได้ที่มันเกิด ในปัจจุบัน นี่พูดถึงว่า ถ้ามันจะเป็นจริงนะ ถ้ามันเป็นไม่จริง มันก็เป็นจินตนาการ คำว่า “จินตนาการ” ก็ผ่านไป

ที่นี้เขาก็สวดมนต์ เขารู้เขาเห็นอย่างนี้

เราจะบอกว่า เขาสวดมนต์แล้วเขารู้เขาเห็น เขานั่งภาวนาอยู่ ถ้าคนเรานะ เวลาไปนอน หลับแล้วฝัน นั่นอีกเรื่องหนึ่งนะ เวลาฝันก็ฝันเป็นเรื่องเป็นราวเป็นตุเป็นตะไปเลยนะ เป็นเรื่อง เป็นราวเป็นตุเป็นตะคือเราบริหารไม่ได้ไง เพราะเราอยู่ในฝัน

แต่ถ้าเรานั่งภาวนา ถ้านั่งภาวนานะ ถ้าเราไม่รอบคอบ เวลาจิตมันเห็นของมันไป มัน หมุนของมันไป เราก็ไม่ทันอีกนะ แต่ถ้าเราฝึกหัดจนจิตมันทัน พอจิตมันทันนะ พอมันจะเห็นสิ่ง ใด เราเห็นเอง เราย้ำฟังให้จิตไปเห็นเอง ให้เห็นกายเสียเอง แล้วพอเห็นเอง เห็นกายเอง อย่างที่ เขาบอก อีกสองวันต่อมาที่เขาเห็นอีกแล้ว พอเห็นอีกแล้ว เขากำหนดไฟเผา

กำหนดไฟเผาต่างๆ กำหนดให้มันแปรสภาพ ถ้าจิตมันมีกำลัง ถ้าจิตมันมีกำลัง มันจะ แปรสภาพให้เห็น ถ้าจิตมันไม่มีกำลัง นี่ก็ให้มันแปรสภาพ มันไม่แปร มันเห็นภาพอยู่อย่าง นั้นนะ มันแปรไปไม่ได้หรอก เพราะสิ่งที่มันจะแปรสภาพได้มันต้องมีกำลังของสมาธิ ถ้ามีกำลัง ของสมาธิ มันมีศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามันไม่มีสมาธิ ปัญญาที่มันเกิดขึ้น ปัญญาที่คาดการณ ปัญญาที่คาดหมาย มันให้เป็นผลอย่างที่เป็นไม่ได้เพราะมันขาดสมาธิ มันขาดกำลังของจิต

ถ้าจิตมันมีกำลังขึ้นมาแล้ว จิตมันมีกำลังอยู่แล้ว กำลัง เหมือนมีเงินอยู่แล้ว เราจะ บริหารจัดการใช้เงินอย่างไร ถ้ามีกำลังอยู่แล้ว พอเราย้ำฟังให้มันเป็นไป ด้วยกำลังอันนั้น แล้ว

ปัญญาที่เกิดจากกำลังอันนั้นมันจะแปรสภาพให้เห็นเลย ถ้ามันแปรสภาพให้เห็น มันจะเป็นข้อเท็จจริง มันมีกรอบของมัน สัจจะเป็นสัจจะ แต่เราทำได้มากได้น้อยแค่ไหนนั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ฉะนั้น สิ่งที่เขาทำ เราบอกว่า เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูดไป “จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก” จิตนี้มันเป็นได้ทุกอย่าง จิตนี้มันเป็นได้ แต่ต้องมีสติมีปัญญา เราจะแก้ไขได้ จิตนี้เป็นได้ทุกอย่าง ถ้าเป็นดีก็เป็นดีมาก ๆ เลย แต่ถ้ามันเป็นที่เสีย เป็นที่ความเสียหาย เป็นที่มันจะทำแต่ผลเสีย มันยิ่งเสียหายมากมายเลย

แต่ถ้ามีสติมีปัญญามันจะรักษาตรงนี้ รักษาที่ว่าเราจะทำแต่สิ่งที่ดีที่สุด ทำสิ่งที่มันเป็นมรรคเป็นผล เราจะทำประโยชน์กับเรา เห็นไหม ถ้ามีสติมีปัญญา ถ้ามีสติปัญญา ให้ทำแบบนี้

“หนูขอถามว่า การปฏิบัติของหนูถูกหรือไม่ และจะต้องแก้ไขอย่างไรเพื่อให้ถูกต้องในการประพฤติปฏิบัติ”

สิ่งที่ทำมาแล้วเป็นอดีตแล้ว เป็นอดีต เป็นประสบการณ์ของเรา สิ่งที่ทำมาแล้วเป็นผลงานของเรา แล้วเราทำต่อไป ทำต่อไป สวดมนต์ก็ได้ ถ้าเขาสวดมนต์แล้วจิตมันสงบ หรือถ้าสวดมนต์แล้ว จิตสงบแล้วอยู่กับความสงบนั้น แล้วถ้าพอมันสงบแล้วทำอย่างไรต่อไป

กำหนดพุทโธหรือกำหนดลมหายใจ เพราะจิตมันสงบแล้วมันเป็นนามธรรม มันต้องมีสิ่งใดที่มันเกาะไว้ ถ้าไม่อย่างนั้นมันจะไหลลงไปทางอื่น เราก็กำหนดพุทโธไว้ กำหนดลมหายใจไว้ แล้วถ้ากำหนดแล้ว ถ้ามันสงบระงับเข้าไปจนละเอียด ไปพักไว้ ถ้าคลายตัวออกมา ให้ระลึกถึงกาย ระลึกถึงกาย พิจารณาของมัน ถ้ามันเป็นไปได้จริง ถ้าเป็นได้จริงนะ มันจะทำต่อเนื่องได้ ถ้ามันเป็นไปไม่ได้จริงก็ล้มหลอน ล้มหลอนก็คือวาสนาของเรา มันเป็นการประกาศว่าเรามีอำนาจวาสนามา สิ่งนี้จะมาผูกขึ้นให้เห็น

คนเราประพฤติปฏิบัตินะ ถ้ามีวาสนานะ ธรรมมันจะเกิด เวลาธรรมเกิด สิ่งใดที่มันสงสัย สิ่งใดที่มันข้องหมองใจ มันจะผูกขึ้นมาเป็นคำตอบ นี่เขาเรียกธรรมเกิด ไม่ใช่อริยสัจ

ถ้าเป็นอริยสัจนะ จิตมันต้องสงบ จิตมีกำลังของมัน แล้วจิตรำพึงขึ้นไปเห็นสติปัฏฐาน ๔ แล้วจับ แล้วพิจารณาแยกแยะของมันไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป อันนั้นถึงจะเป็นอริยสัจ อันนั้นถึงจะเป็นมรรค

ถ้าเป็นมรรคคือการเราฝึกหัดใช้ปัญญา เราแยกแยะ เราใช้ปัญญา เราไตร่ตรอง นั่นละคือมรรค แต่ถ้ามันเป็นโดยธรรมชาติ เป็นโดยที่ว่ามันเป็นเอง อันนี้มันเป็นนิमित เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยบารมี ถ้าบารมีก็ส่วนหนึ่ง ความจริงก็เป็นส่วนหนึ่ง อันนี้พูดถึงทำต่อเนื่องไปนะ

ถ้าบอกว่า เวลาอ่านคำถามแล้ว เวลามันเป็นสิ่งที่น่าสนใจ จะบอกถูกหมดๆ แต่จะบอก ว่าถูกไหม ก็ถูก ถ้าไม่ถูก จะไม่มีคำถามมา ถ้ามันไม่ถูกคือมันไม่เกิดเหตุเกิดผล มันจะไม่เกิด คำถามมา

แต่เกิดคำถามมาแล้ว คำว่า “ถูก” คนที่ฟังส่วนใหญ่แล้ว พอถูกแล้วมันจะชื่นใจ พอถูก แล้วมันจะเหมือนกับว่าวเชือกขาด มันบอกถูกแล้วก็คือจบไป แต่ความจริงคำว่า “ถูก” คือปฏิบัติ มาถูก คือทำมาถูก แต่ต้องทำต่อเนื่องไป มันต้องถูกมากขึ้นไปกว่านี้ มันต้องพัฒนาขึ้นไปดีกว่า นี้ไง

ถ้าพัฒนาไปดีกว่านี้ มันก็เหมือนคนทำงานเป็น คนขับรถเป็น คนขับรถเป็น รถจะเสีย เมื่อไหร่ก็ให้มันเถอะ จะซ่อมให้ ถ้าคนขับรถไม่เป็นขับไปแล้วนะ พอรถมันเสียก็นั่งเฝ้า ไปไม่เป็น แต่ถ้าคนมันเป็นนะ รถจะเสีย อะไรจะมีปัญหา ซ่อมหมด ซ่อมเสร็จ ไปต่อ ซ่อมเสร็จ ไปต่อ ซ่อมเสร็จ ไปต่อ ถ้าเป็นนะ ถ้าเป็นแล้วไม่วิตกกังวล อะไรจะเสีย เสียเลยๆ อะไรจะเสียก็ได้ ซ่อม อะไรจะเสียก็ได้ ซ่อม ซ่อมเสร็จแล้วไปต่อ ไปเรื่อยๆ ไปจนถึงเป้าหมาย ถ้าถึงเป้าหมาย มันจะเป็นสันติภูมิวิโก มันจะประกาศกลางหัวใจ

นี่บอกว่า สิ่งนี้เป็นไปได้ไหม เป็นไปได้ ถ้าเป็นไปได้นะ ถ้าเป็นไปได้แล้วให้ทำต่อไป ทำ อย่างไม่ให้มันสงบ ฉะนั้น สิ่งที่ทำได้

เขาก็แบบมันมีสติ คืออย่างหนึ่งนะ เพราะเขากำหนดจิตของเขาไปที่โลงศพนั้น ฟังให้ เป็นไฟเผา ก็ได้ ฟังให้เป็นไฟเผา มีกำลังนะ ถ้าไม่มีกำลัง ฟังให้เป็นไฟเผา ไฟก็ไม่เกิดขึ้น ซากศพก็จะอยู่อย่างนั้น แต่ถ้ามีกำลังนะ ฟังให้ไฟเผา ไฟก็จะเกิดขึ้น ถ้าไฟเผาเสร็จแล้วจะ ให้นำมันกลายสภาพเป็นดิน นี่ก็ให้เป็นดิน เป็นสภาพของธรรมชาติ ดินมันจะกลบพับ! เข้าไปที่ไหน ถ้าคนมีกำลัง แล้วผลของมันคือผะเจย ผลของมันคือเห็นสังขะ

พอเห็นสังขะแล้ว คนถามนี่ คนถามเวลามันเห็นอย่างนั้น ความรู้สึกเป็นอย่างไร โอ้โฮ! ความรู้สึกนี้สว่างโพลงเลย สะอึกเลยนะ แต่มันไม่ก้าวต่อเนื่องไปไง มันสว่างโพลง แต่มันไม่ ปล่อย ถ้ามันปล่อย มันก็ต้องซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ นี่อริยสังขะ เขาปฏิบัติกันแบบนี้

นี่พูดถึงว่า การสวดมนต์แล้วเห็นร่างกายตนเองในโลงศพ ถูกไหม

ถูก ถูกเพราะว่ามันรู้มันเห็นอย่างนั้น

แล้วทำอย่างไรต่อไป ทำอย่างไรต่อไป

ก็สวดมนต์ต่อไป สวดมนต์เพื่อบูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้าจิตมันสงบ ก็ฝึกหัด ฝึกหัดมันจะมีแนวทางต่างๆ มันไม่ใช่ครั้งนี้ มันเป็นปัจจุบันใช้ใหม่ ครั้งนี้เป็นอย่างนี้

ครั้งต่อไปก็จะเป็นอีกอย่างหนึ่ง ไม่ใช่เป็นแบบนี้ตลอดไป ถ้าเป็นอย่างนี้ตลอดไปมันเป็นความจำ มันจะเป็นความสดๆ ร้อนๆ ตลอด สดๆ ร้อนๆ ตลอด ก็แบบว่ากิเลสมันไม่ทัน ธรรมชาติมันจัดการได้เรียบร้อย เรียบร้อยแล้วมันสรุปลง สรุปลงเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

เวลาถามหลวงตา หลวงตาถึงบอกให้ทำซ้ำๆ

“ทำปฏิบัติอย่างนี้มาถูกหรือไม่”

“ถูก”

“แล้วทำอะไรต่อไปคะ”

“ก็ทำเหมือนเดิมนั่นแหละ ซ้ำลงไปอีก ซ้ำลงไปอีก” หลวงตาจะสอนอย่างนี้

ไอ้คนฟังก็ ถ้าซ้ำไปอีก หลวงตาก็ไม่ได้สอนอะไรเลยนะสิ มันจะเอาอาวูชใหม่ เอาอาวูชใหม่ เดียวมันก็ใช้ไม่ได้ผลไง ไอ้ที่ทำได้ผลนั่นนะ ซ้ำลงไป หลวงตาทำนั่นตรงนั้นเลย นั่นจะเป็นประโยชน์ตรงนั้นนะ จบ

ถาม : เรื่อง “ศีลไม่ควร บอกภาวนาได้ไหม”

กราบนมัสการท่านอาจารย์ที่เคารพ มีญาติธรรมท่านหนึ่งที่ท่านเคยเป็นลูกศิษย์วัดหนึ่ง ท่านได้ฝากคำถามมาเจ้าค่ะว่า การทำสมาธิภาวนา ศีลต้องบริสุทธิ์ยาวนาน แถมยังมีข้อปลีกย่อยละเอียดมากมายจนคนที่เรียนมาจากที่นั่นฝังใจกันเลย ส่วนลูก พอได้เลิกยุ่งกับอาจารย์ท่านนี้แล้วจึงมาหาหลวงพ่อกับ และภาวนาตามที่หลวงพ่อกับสอน

ต่อมามีญาติธรรมท่านนี้ท่านมาถามลูกว่า “อ้าว! กล้าภาวนาหรือ เพราะศีลไม่บริสุทธิ์ไปภาวนาเดี๋ยวจะบ้า จะตาย แล้วไปตกนรก”

ลูกบอกเขาว่า ให้ไปถามหลวงพ่อกับ แล้วจะพบหนทางที่ปฏิบัติที่ทำให้เราภาวนาได้ เขาเลยฝากลูกมาให้ถามค่ะ เพราะเขาเข้าทางเว็บไซต์ไม่เป็นเจ้าค่ะ กราบนมัสการ

ตอบ : อันนี้พูดถึงความเห็นต่างๆ ของเขา ความเห็นต่างๆ ของเขา พูดถึงเวลาที่ประพฤติปฏิบัติ เราอยู่กับครูบาอาจารย์มานะ ท่านประพฤติปฏิบัติมาตั้งแต่ต้น เราก็แสวงหาเหมือนกัน พอแสวงหาก็ค้นหาครูบาอาจารย์ที่สอน เขามีพรรษามากกว่าเรา เขาเป็นครูบาอาจารย์มาก่อน เขาก็สอนเรา เขาก็ศึกษากับเขา ยิ่งศึกษายิ่งเิ่ง ยิ่งศึกษายิ่งไม่เข้าใจ ยิ่งศึกษา ยิ่งแว้งคว้าง จนปฏิบัติไปจับต้นชนปลายไม่ถูก ถามว่าไปไหนมา เขาตอบสามวาสองศอก ถามอย่างหนึ่ง ตอบอย่างหนึ่ง เพราะเขาไม่มีความรู้จริงเิ่ง

แต่เวลาพอเราไปเจอหลวงปู่จวน ผัวะ! ที่เดียวอยู่เลย แล้วพอมายู่กับครูบาอาจารย์ มาอยู่กับหลวงตา ครูบาอาจารย์ของเรา มันยิ่งซาบซึ้งใหญ่ ซาบซึ้งเพราะอะไร เพราะอยู่กับ หลวงตา หลวงปู่เจี๊ยะ เวลาท่านบอกว่า กรรมฐานเรา เราถามคำเดียว ถามคำเดียว ตอบคำเดียว มันชัดเจน ไม่ใช่เย็นเยือก โอ้โฮ! อธิบายเป็นคั่งเป็นแควแล้วไม่ได้น้ำได้เนื้อเลย ครูบาอาจารย์เราตอบคำเดียวนะ

ฉะนั้น เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา ครูบาอาจารย์ของท่านจะให้ทำความเข้าใจของใจเข้ามา ถ้าใจสงบแล้ว เวลาพิจารณาไปแล้ว พิจารณาได้หรือไม่ได้ ท่านจะสอนให้ เห็นใหม่ เวลาเริ่มต้นพิจารณาไปได้ หลวงตาท่านจะบอกว่า “หัดใช้ปัญญาวิปัสสนาอ่อนๆ” หลวงตาท่านใช้คำนี้

เรา เราเริ่มต้นเราหัดใช้วิปัสสนาอ่อนๆ คือเราฝึกหัดให้เป็นนะ เหมือนกล้าไม้ต้นไม้อ่อนๆ เราถอนอมมัน ปลูกมัน ทะนุถนอมขึ้นมา เดี่ยวมันก็เข้มแข็งขึ้นมา

แต่มันไม่มีหน่อเลย ไม่มีการฝึกหัดเลย แล้วมันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไรละ มันเกิดขึ้นไม่ได้ก็ภาวนากันหมุนวนกันอยู่อย่างนั้นนะ ภาวนาเป็นธุรกิจใจ เป็นธุรกิจการภาวนา ให้ภาวนากันเป็นแชร์ลูกโซ่ ให้ภาวนากันเป็นคั่งเป็นแคว นี่ไง นี่เวลาเขาสอน เขาสอนอย่างนั้นไง แล้วเวลาจะประพฤติปฏิบัติเขาบอกว่า ศีลไม่บริสุทธิ์จะภาวนาได้หรือ

คำพูดอย่างนี้ก็เลสมันไชโยให้ห้องเลย ไชโย! กิเลสมันไชโยให้ห้องเลยนะ เพราะอะไร เพราะศีลเราไม่บริสุทธิ์ก็ไม่ต้องปฏิบัติไง ก็ศีลเรายังไม่ดีก็ไม่ต้องปฏิบัตินะ กิเลสมันไชโยให้ห้องเลย นี่เข้าทางกิเลสหมดเลย “ไม่ต้องปฏิบัติ ปฏิบัติไม่ได้ ไม่มีศีล พวกนี้ไม่มีศีล นั่งอยู่นี้ไม่มีศีล สักคนหนึ่ง” เพราะอะไร เขาบอกต้องให้ศีลบริสุทธิ์ยาวนาน ถ้าศีลบริสุทธิ์ยาวนานแล้วถึงจะปฏิบัติได้

โอ้โฮ! กิเลสมันคึกคัก กิเลสไชโยให้ห้อง กองทัพกิเลสสะดวกสบายมาก เพราะพวกนี้ไม่ปฏิบัติแล้ว เพราะอะไร เพราะเขาศีลไม่บริสุทธิ์ไง แล้วศีลเขาไม่มีมายาวนานแล้ว...นี่หรือ นี่หรือครูบาอาจารย์ กิเลสมันยืมนะ

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เห็นใหม่ ทำอย่างไรก็แล้วแต่ หลวงตาท่านจะเทศน์ประจำ “เอ็งจะทำบุญกุศลมานาน้อยขนาดไหน ถ้าจะพ้นกิเลสต้องภาวนา” หลวงตาจะพูดอย่างนี้ประจำ จะทำทานมานาน้อยขนาดไหนก็เหมือนเราสร้างเขื่อนไว้ กั้นน้ำนั้นไว้เท่านั้น ถ้าเราจะใช้น้ำนั้น เราก็ต้องเอามาใช้ประโยชน์ ถ้าจะพ้นจากกิเลสต้องการภาวนา

ฉะนั้น เวลาไปไหน ไปทำบุญกับหลวงตา หลวงตาบอกเลย เวลามาหาหลวงตา “รถนี้ มาเปล่าๆ ไม่มีพุทโธเลย ขากลับให้ทุกพุทโธให้เต็มไปเลยนะ คันไหนมาก็แล้วแต่ ให้บรรพทุกพุทโธให้เต็มคันไปทุกคันนะ ให้พุทโธๆ”

ท่านจะสอนให้ภาวนาทั้งนั้นนะ แล้วเอ็งคิดดูสิ ประชาชนขับรถมาเปล่าๆ เอ็งมีศีลหรือ แล้วเอ็งกลับเอ็งจะทุกพุทโธไปได้หรือเปล่า

หลวงตาท่านบอกเลย “เวลามาที่นี่มารถเปล่าๆ นะ เวลาขากลับให้ทุกพุทโธไปด้วย” ทุกพุทโธไปภาวนาด้วยไง พุทโธๆ

ฝึกหัดเถอะ เด็กน้อยหรือว่าผู้ฝึกหัดใหม่ ขอให้ฝึกเถอะ เป็นไม่เป็นนะ การฝึกหัดเดี่ยวเรามาแก้ไขกันเอาเอง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาศีลนะ ศีล ๕ หลวงปู่ฝั้นท่านสอนไว้ “ศีล ๕ คือศีระชะ ๑ แขน ๒ ข้าง เท้า ๒ ข้าง คือศีล ๕” คนเกิดมามีศีล ๕ ตั้งแต่เกิด เพราะมี ๑ ศีระชะ มีแขน ๒ ข้าง มีเท้า ๒ ข้าง ศีล ๕

ศีล ๕ มั่นสมบุรณ์ ศีล ๕ มั่นสมบุรณ์นะ ศีลมันคืออะไร ศีลมันเกิดจากอาราธนาศีล โทษนะ เราจะบอกว่าดัดจริต ศีลดัดจริต ศีลดัดจริตต้อง “มยฺ ภนฺเต วิสุํ วิสุํ” ขอมันอยู่เรื่อย ศีลดัดจริต ต้องขอเอา แต่ถ้าเป็นศีลโดยธรรมชาตินะ วิริตฺเตอา นีโกยยากถือศีล นีกละย นีศีล บริสุทฺธิ วิริตฺตีสีล อธิศีล

ฉะนั้น มันเป็นศาสนพิธีไง เวลาขยับทีหนึ่งก็มยฺ ภนฺเต ขยับทีก็มยฺ ภนฺเต ถ้าไม่มยฺ ภนฺเต มันก็ไม่มีกิจกรรม พอมีกิจกรรมก็มยฺ ภนฺเต มยฺ ภนฺเต ขยับก็มยฺ ภนฺเตแล้ว แล้วมยฺ ภนฺเตนะ หลวงตาท่านบอกไง เอ็งขอศีล แล้วก็ได้ศุญฺญ์ เพราะขอแล้วมึงไม่ทำ ขอศีล ๘ แล้วไม่เคยทำเลย ขอศีล ๕ ได้ศุญฺญ์ ขอศีล ๘ ศุญฺญ์สองตัว ไม่ได้ทำเลย

แต่ถ้าวิริตฺติ คนเรามันทุกขมันยากขึ้นมา ทำไมมันทุกขมันยากขนาดนี้ พระพุทธเจ้าสอนให้มีศีล มีสมาธิ มีปัญญา เราจะรักษาศีลของเรา ถ้าเรารักษาศีลของเรานะ เราวิริตฺติของเราขึ้นมา นีศีลโดยปกติของมัน

ศีล จากอาราธนาศีล วิริตฺตีสีล อธิศีล อธิศีลคือศีลที่มันบริสุทฺธิผุดผ่อง ศีลของพระอริยเจ้า มันเป็นศีลโดยธรรมชาติ มันมีศีลของมันอยู่แล้ว นี่พูดถึงศีลนะ

แล้วบอกว่า ถ้าไม่มีศีล เวลาไปประพฤติปฏิบัติเดี่ยวตกรอก

ถ้านรก เอาไฟไปเผามันสิ ถ้านามันรกนะ เราก็แค่เอามาเผามันซะ นามันจะได้ไม่รก ตกนรกหรือไม่ตกนรกนี่นะ ทำดีทำชั่ว คนกระทำนั้นนะมันเป็นปัจเจกตั้ง ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คนทำชั่วมันก็ต้องเป็นความชั่ว

ไฉนเราจะไปภาวนาแล้วบอกจะตกนรก มาพูดได้อย่างไร คน ดูลิ “ถ้าศีลไม่บริสุทธิ์ไปภาวนาเดี๋ยวจะบ้า ตายไปแล้วจะตกนรก”

คนทำดีจะตกนรกหรือ คนเรารู้จักหัวใจของตน คนเราทำความสะอาดหัวใจของตน คนเราดูแลรักษาใจของตน ใจของตนเอามาทะนุถนอม ใจของตนเอามาดูแลรักษา คนคนนั้นจะตกนรกหรือ

ไฉนที่มันทิ้งมันขว้าง ไฉนที่มันไม่ดูแลใจของมันสิ ไฉนที่ทำอิลู่ยฉุยแฉก ทำลายหัวใจของตน ไฉนนั้นจะตกนรก ไฉนเราพุทโธ หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ ไฉนที่มาภาวนารักษาใจของตน คนอย่างนี้หรือจะตกนรก

ถ้าพูดอย่างนี้ละ แสดงว่าคนไม่ให้ทำอะไรเลย จะรอให้ศีลสะอาดบริสุทธิ์นะ ไฉโย! อย่างนี้ เวลาพูดถึงสังคมของเขา เวลาสังคมของเขา เขาสอนกันมาอย่างนี้ คนเขาก็เชื่อถือศรัทธากันไปนะ นี่ขนาดชาวพุทธด้วยกันนะ เวลาชาวพุทธด้วยกัน ทศนคติยังแตกต่างกันขนาดนี้ แล้วบอกว่าศีลของเขาต้องบริสุทธิ์มายาวนาน แล้วยังมีข้อปลีกย่อยอีกมหาศาลเลย

แล้วเวลาครูบาอาจารย์ท่านสอน สอนให้พวกเราปฏิบัติฯ สอนให้เราปฏิบัติ แล้วสอนอย่างไรละ จะสอนให้พวกเราปฏิบัตินี้ ไฉโย! สอนให้เราปฏิบัติ เราปฏิบัตินะ เราก็มีศรัทธาความเชื่อใช่ไหม ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ เด็กเล็กเด็กน้อยถ้ามันปฏิบัตินะ เด็กน้อยๆ มันยังไม่มีประสบการณ์ในสมองนะ มันทำความสงบได้ง่ายนะ

ไฉพวกเรานี้ละ ในสมองผ่านชีวิตมามาก สงสัยเยอะมาก ปัญญาเยอะมาก เวลาทำความสงบ ไฉโย! เกือบเป็นเกือบตาย นู่นก็รู้ นี่ก็รู้แล้ว รู้หมดเลย แต่ก็สงบไม่ได้เหมือนกัน รู้ทุกเรื่อง ยิ่งวิธีการปฏิบัตินี้รู้หมดเลย ยิ่งจะเอาสายไหนนะ ไฉโย! ศึกษามาหมดเลย อาจารย์องค์ไหนสอนก็รู้ อ้าปากจะบอกก็รู้เลย แต่ไม่เคยทำความสงบของใจได้สักที นี่ไง ถ้าเวลามันไม่ได้ขนาดเราจะปฏิบัติมันยังยุ่งยากขนาดนี้เลย

ไฉนนี้ยังบอก “อู้อู้อู! ต้องถือศีลมาบริสุทธิ์ยาวไกล ถ้าถือศีลบริสุทธิ์ไม่ยาวไกล เดี่ยวปฏิบัติไปแล้วมันจะบ้า เดี่ยวปฏิบัติแล้วมันจะตกนรก”...มันตรงข้าม

คนทำดีต้องได้ดี ปฏิบัติบูชา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ “อานนท์ เธอบอกเขานะ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด” คำว่า “ปฏิบัติบูชา” ถ้ามันปฏิบัติแล้วเกิดเป็นสมาธิขึ้นมา เกิดมีปัญญาขึ้นมา นั้นนะเห็นพุทธะในหัวใจเลยนะ “ผู้ใดเห็น

ธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เขาจะเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตัวเป็นๆ ในใจของเขาเลย เขาจะมีพุทธะ มีพระพุทธเจ้าสถิตอยู่กลางใจเขาเลย เขาจะเคารพพระพุทธเจ้าด้วยหัวใจของเขาเลย นี่ใจ “เธอปฏิบัติบูชาเถิด”

แล้วเราปฏิบัติบูชา จะต้องถือศีล...ถือศีลคือการแบ่งแยก

ถือศีลสะอาดบริสุทธิ์ ถือศีลจริงๆ แล้วไม่ใช่แบ่งแยก ถือศีลคือความสะอาดบริสุทธิ์ เวลาส่วนตัวของเรา ใ้ฉันบอกว่า “ต้องถือศีลสะอาดบริสุทธิ์มายาวนาน ถ้าไม่อย่างนั้นมันจะเป็นบ้าเป็นบอ”

คำว่า “เป็นบ้าเป็นบอ” มันเป็นเพราะกรรมเก่า กรรมเก่าของคนนะ คนเรามันมีจิตนิสัย คนเรา คนกลัวผีไปเที่ยวที่มีดกแล้วหมดนะ คนซี้ตักใจไปโดนอะไรมันก็ตักใจหมดนะ คนเรามันมีความฝังใจอยู่ แล้วพอมันตักใจ ใ้ความที่ว่าภาวณาแล้วมันจะเป็นบ้าหรือว่ามันจะหลุดบ้าง เราก็เห็นมา เราก็เห็น ใ้กรณีนี้มันก็เป็นเวรเป็นกรรมของคน ถ้าเวรกรรมของคนเขาก็ต้องแก้ไขใหม่

ในสังคมโลก เวลาคนเขาเจ็บไข้ได้ป่วย คนจิตถ้ามีปัญหา เขาก็พาไปหาจิตแพทย์ จิตแพทย์เขาก็แก้ไข เพราะในสังคมของโลก เวลาเกิดมา เราเกิดมา เราเผชิญกับปัจจุบันนี้ ชีวิตของเรามันก็ลุ่มๆ ดอนๆ ทั้งนั้นนะ มันต้องมีปัญหาทั้งนั้นนะ ใครมีปัญหา ก็ไปรักษา แต่โอกาสที่ปฏิบัติ โอกาสที่เป็นคนดีใจ โอกาสของคนที่จะพัฒนาการ โอกาสคนปฏิบัติ มันต้องเอาตรงนี้

ฉะนั้น เราอยู่กับครูบาอาจารย์มา หลวงตาท่านทั้งๆ ทั้งพยายามส่งเสริม พยายามใ้ภาวณาๆ นะ เวลาโครงการช่วยชาติฯ ท่านบอกโครงการช่วยชาติฯ ใ้เรื่องเงินปัจจัยเครื่องอาศัยกับประเทศชาตินี้ส่วนหนึ่ง แต่สิ่งที่สำคัญ สำคัญคือธรรมได้ออก ธรรมได้ออกคือใ้เขารู้จักธรรมะ ใ้คนใ้รู้จักประพฤติปฏิบัติ อันนี้สำคัญกว่า ฉะนั้น สิ่งที่สำคัญกว่า

สิ่งที่เขาสอน เรื่องของเขา ถ้าเขาว่าจะตกรอก

ใ้ไปเชื่ออย่างนั้นมันก็เป็นนรกในใจ เวลาเป็นนรกในใจ เวลาของเขา เวลาไม่ใ้ประพฤติปฏิบัติ แล้วก็เที่ยวไปดูแลไปจับผิดคนอื่น มันไประรานคนอื่นใจ

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขาใ้ระรานกิเลสของเรานะ เวลากิเลสของเรา เราต้องระรานมัน เราต้องปราบมันใ้มันจบสิ้น

ใ้ฉันตัวเองบอกว่า ปฏิบัติไม่ได้เพราะศีลไม่บริสุทธิ์ยาวนาน แล้วก็เที่ยวไปชี้ผิดชี้ถูก ไประรานคนอื่น ไประรานเขาทั่ว เวลาไประรานคนอื่นนะเป็นคุณงามความดี

เวลาครูบาอาจารย์ของเราสอนให้ระรานกิเลสของตน ให้พยายามรักษาหัวใจ ของตน

“เดี๋ยวตกรกนะ เดี่ยวตกรก” แต่เวลาไประรานคนอื่นนี่เป็นบุญกุศลขึ้นมาทันทีเชียว เวลาไประรานเขาเป็นบุญเป็นกุศล เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา กลายเป็นตกรก...เออ! มันก็แปลกเนาะ

นี่เป็นมูมมองไง มูมมองของเรา มูมมองของเรา เราอยู่กับครูบาอาจารย์มา แล้วครูบาอาจารย์ท่านสั่งสอนมาอย่างไร ท่านปฏิบัติมาก็เห็นๆ อยู่ ถ้าเห็นอยู่แล้ว แล้วเวลาปฏิบัติจะสังคมของท่านรุ่มเย็นเป็นสุขนะ สังคมของท่านจะมีปัญหาต่อเมื่อท่านออกมาช่วยโลก ช่วยโลกโลกสังคมมันใหญ่ ท่านบอกเลย ถึงขยะ ท่านต้องลงไปคลุกกับถึงขยะ

ถึงขยะคือเรื่องของโลกไง เรื่องของสังคมไง มันมีการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกันไง แล้วท่านต้องมาช่วยเหลือเจือจาน ท่านต้องลงมา แต่เวลาถ้าไม่อย่างนั้นท่านหลบหลีกของท่าน คีลท่านบริสุทธิ ท่านเป็นอริคีลของท่านอยู่แล้ว ท่านอยู่ที่ไหนก็มีความสุขของท่าน แล้วคนที่มีมีความสุขคนที่หูตาสว่างใสอย่างนั้นแล้วมาสอนพวกเรา “เวลามานะ รถมันพุทโธเปล่า ก็หัวใจเราเปล่าๆ เวลาไปวัดไปวา หัวใจทุกซิปไปทั้งนั้นนะ เวลากลับบรรพทุกให้มันเต็มเลยนะ พุทโธให้เต็มหัวใจไปเลยนะ” ท่านยุท่านส่งเสริมให้ปฏิบัติตลอด ครูบาอาจารย์ท่านให้ปฏิบัติตลอด

ไฉนนี่ว่าคีลไม่บริสุทธิ

คำถาม เราเห็นแล้วตกใจเลยนะ ก็ไม่คิดว่าเขาจะสอนอย่างนี้ ถ้าเขาสอนอย่างนี้นะ ไฉโย! กิเลสมันไซโยให้ร้องเลย กิเลสมันปลื้มใจ ไฉเราก็อืม! ไฉนนี่ครูบาอาจารย์สอนหรือ เออ! ครูบาอาจารย์สอนอย่างนี้ได้เนาะ แล้วอย่างนี้ไม่ปฏิบัติ แล้วรอคีลบริสุทธิ แล้วเมื่อไหร่มันจะบริสุทธิล่ะ แล้วต้องยาวนานด้วยนะ บริสุทธิวันนี้ไม่ได้ คีลบริสุทธิต้องยาวนานอีกด้วย ยังมีข้อปลีกย่อยไปอีกเยอะ

เราจะบอกว่า คนเราถ้าไม่มีคุณธรรมในใจมันไม่รู้ว่าคุณธรรมเป็นอย่างไร ถ้าไม่รู้ว่าคุณธรรมเป็นอย่างไรแล้วก็แอบอ้าง ไปไหนก็ต้องเป็นพระพุทธรูปศาสนา ไปไหนก็เป็นลูกศิษย์ครูบาอาจารย์

ลูกศิษย์ครูบาอาจารย์มันก็ต้องเทียบไป เทียบไปที่หลวงปู่มั่นสอน เทียบไปที่หลวงปู่มั่นสอนเลย นี่ก็เหมือนกัน เวลาใครอ้างครูบาอาจารย์องค์ใดก็เทียบว่าอาจารย์เขาสอนอย่างไร แล้วอาจารย์เขาสอนอย่างไร แล้วลูกศิษย์สอนอย่างไร ลูกศิษย์เวลาอ้างอาจารย์นะ แต่สอนไปไหนมา สามวาสองศอกเลย

ใ้ฉันพูดถึงฟังอย่างนี้ไว้ แล้วเอาหลักนี้เป็นบรรทัดฐาน พระพุทธเจ้าสอนเรื่องกาลามสูตรไม่ให้เชื่อว่าอาจารย์ของเรา ไม่ใช่เชื่อว่าสังคมใด ไม่ใช่เชื่อ ให้เทียบเคียงดูก่อน ให้เทียบเคียงในหมู่กรรมฐาน ในหมู่ครูบาอาจารย์เรา ฟังแล้วอย่าเพิ่งเชื่อ แม้แต่ใ้สงบพูดอยู่นี้ก็อย่าเชื่อ ฟังแล้วเอาไปคิดพิจารณาของเราก่อน อย่าเพิ่งเชื่อนะ

นี่พูดถึงว่า เสียใจ ใ้โฮ! เขามีแต่พยายามจะใ้คนแข็งแรง ใ้คนปฏิบัติ

ใ้ฉันบอกว่าห้ามปฏิบัตินะ เดียวบ้า ใ้โฮ! ก็ดีนะสิ ไม่ปฏิบัติจะได้นอนกินอยู่นี้ไง เข้าขึ้นมาก็อุดมสมบูรณ์ แล้วเขายังห้ามปฏิบัติ เดียวจะรอกินวันพรุ่งนี้ไง พรุ่งนี้ต้องให้ดีกว่านี้นะ

แต่ภาคปฏิบัตินะ กินเพื่อดำรงชีวิต แล้วพยายามฝึกฝนขึ้นมาให้เกิดคุณธรรมในใจ ถ้าเป็นคุณธรรมในใจมันจะเป็นประโยชน์กับเรา

นี่ถามคำถามสดเนาะ

ถาม : นั่งภาวนาแล้วเห็นนิมิตมาก แต่แก้ด้วยการเพ่งเข้าไปที่หัวใจ นิมิตก็หาย เมื่อผลอกก็มีนิมิตอีก การเพ่งดูหัวใจ แต่ไม่สามารถผลักดันหรือโน้มน้าใ้จิตเข้าไปในกลางหน้าอกหรือหัวใจได้ เห็นเป็นจุดเล็กๆ อยู่ภายนอก การภาวนาอยู่สักครู่หนึ่ง จะไม่รู้ว่หายใจเข้าหรือออก จิตจะนิ่งอยู่เสมอ

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดเมตตาชี้แนะะ ขณะนี้อายุ ๖๐ แล้ว แล้วเกรงว่จะปฏิบัติไม่ถูกต้องและล่าช้าไม่ทันการณ์ อนึ่ง มีผู้เพ่งเข้าไปในหัวใจของตัวเอง ทำครั้งแรกๆ เหตุใ้จึงปวด

ตอบ : มันไม่ใช่เพ่งเข้าไปในหัวใจ เวลาเรากำหนดใ้ใหม่ กำหนดที่ปลายจมูก กำหนดที่ปลายจมูก เวลาจิตมันสงบ ถ้าจิตมันสงบนะ มันสงบ จิตมันสงบ ลมหายใจมันจะละเอียดขึ้น ถ้ากำหนดพุทโธ พุทโธมันจะละเอียดขึ้น

แล้วถ้าจิตมันสงบที่ไหน เวลาสงบ เวลาหลวงตาท่านบอว่ ถ้าจิตมันสงบนะ มันจะมาอยู่ที่กลางหัวอก ที่กลางหัวอกแล้วเราก้คิดว่าเราจะเพ่งไปที่กลางหัวอก

เราไม่ต้องเพ่งไปที่กลางหัวอก ถ้าจิตสงบคือตัวของจิตมันสงบไป ต้องการจิตสงบ จิตสงบคือจิตที่เป็นเอกเทศ จิตที่เอกเทศ จิตที่มันอิสระ มันไม่พาดพิงอารมณ์ความรู้สึกใดๆ ทั้งสิ้น

ใ้ฉันเราเพ่ง ใ้โฮ! มันออกมา ๒ ชั้น ๓ ชั้น ตัวจิตเอง ตัวเพ่งอีกตัวหนึ่ง ตัวเพ่งคือตัวกสิณใ้ แล้วตัวเพ่ง เพ่งไปมันก็เครียด มันก็ตั้งเครียด

เราไม่ต้องฟัง เรากำหนดเอาตำแหน่งที่รู้ใจ เอาที่ปลายจมูก กำหนดลมหายใจที่ปลายจมูก ถ้ามันละเอียดขึ้นมา ลมหายใจมันจะละเอียด แต่ถ้ามันกำหนดพุทโธๆ ก็ละเอียดละเอียดก็ส่วนละเอียด ถ้าสติมันสมบูรณ์แล้ว อยู่ตรงไหนก็ได้

ทีนี้คำว่า “ฟังไปที่หน้าอก” ฟังไปที่หน้าอกแล้วมันเข้าไปจุในหน้าอก ทำไม่ต้องไปฟังไปฟังทำไม เราไม่ต้องฟัง เรากำหนดไว้ที่ไหน กำหนดไว้ที่ใดที่หนึ่ง

คำว่า “ฟัง” มันก็ไม่ได้กำหนดพุทโธแล้ว เพราะมันมาฟัง แล้วถ้าเวลากำหนดลมหายใจมันก็ไม่กำหนด เพราะมันฟัง ถ้าเราฟังปั๊บ ลมหายใจจะหายไป กำหนดพุทโธ พุทโธก็จะหายไป มันเป็นการฟัง ถ้าฟังก็คือการฟัง แล้วฟังแล้วมันเจ็บหน้าอก เราไม่ได้เอาตรงนั้นนี้ ใช้นี้มันแบบว่าจะเอาสมาธิเป็นตัวเป็นตนไป จะเอาสมาธิเป็นรูปเป็นธรรมขึ้นมา สมาธิจะเป็นอย่างนี้ แล้วก็ต้ององค์กรรมมันเป็นอย่างนี้ ต้องสร้างให้เป็นอย่างนี้ แต่ความจริงมันไม่ใช่ สมาธิมันเกิดขึ้นกลางหัวใจ

สมาธิมันเกิดขึ้นกลางหัวใจ เรากำหนดพุทโธๆ สมาธิตัวมันละเอียดขึ้น กำหนดพุทโธจนพุทโธไม่ได้ ตัวมันเป็นพุทโธเสียเอง กำหนดลมหายใจจนลมหายใจละเอียดเข้าไป จนลมหายใจมันขาดหายไป จนเป็นธรรมชาติที่รู้ขึ้นมาเสียเอง ธรรมชาติที่รู้คือตัวเนื้อจิต ตัวเนื้อ ตัวสัมผัสสมาธิ เราทำสมาธิ ทำสมาธิเพื่อเหตุนี้ไง ถ้าเป็นสมาธิแล้ว สมาธิมันสมบูรณ์ของมันแล้ว เราถึงรำพึงไปเห็นสติปัญญา ๔ ถ้าเห็นสติปัญญา ๔ ความรู้ความเห็นอันนั้นมันจะเกิด ผีกัดใช้ปัญญา

อันนี้เป็นความเข้าใจใจ ความเข้าใจว่า ถ้าสมาธิมันอยู่ที่กลางหัวใจ เราก็จะฟังกลางหัวใจเลย มันก็เอาแสงเลเซอร์ยิงไปกลางหัวใจเลย แล้วก็เกาะตรงนั้นไว้จะเป็นสมาธิ มันก็ไม่เป็น เอาแสงเลเซอร์ยิงเข้าไปเลยนะ แล้วกุกอดแสงเลเซอร์ไว้ กูไม่ไปไหน มันก็ไม่มีสมาธิ เพราะความคิดของเราไง

แต่ถ้ามันเป็น มันเป็นในตัวของมัน ในตัวของจิตมันเป็น พอในตัวของจิตมันเป็น เวลา มันคลายตัวออก คนเป็นสมาธิจะรู้ว่าเป็นสมาธินะ สมาธิเป็นเอกเทศ เป็นอิสระ เวลาคลายออกมาก็รับรู้ไง รับรู้ถึงผิวหนัง รับรู้ถึง ถ้าเป็นสมาธิจริงๆ เสียงจะดับหมด ทุกอย่างจะดับหมด ถ้าสมาธิที่ลึกซึ้งนะ ถ้าสมาธิที่เป็นสมาธิ แต่มันไม่ดับ นั่นนะอุปจาระ นั่นมันใช้บริหารได้ สมาธิเป็นสมาธิ

ฉะนั้น เราจะบอกว่า ผู้ถามไม่ต้องวิตกกังวล ไม่ต้องวิตกกังวลว่าเราจะฟังอย่างไร เราจะทำอย่างไรให้มันเป็นขึ้นมา มันเหมือนกับเราจะไปสร้าง สร้างอะไรเป็นขึ้นมาอีกขึ้นหนึ่งไง แต่เราไม่ต้องไปสร้างสิ่งใดขึ้นมาเป็นอีกขึ้นหนึ่ง มันต้องเป็นในตัวมันเองไง ถ้าเป็นตัวมันเอง ตัว

มันเองก็คือตัวใจเราไง ตัวใจเราที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ แล้วตัวใจของเราเป็นสมาธิ มันก็เป็นสมาธิไง ใช้นี้ตัวของใจเราก็คือเป็นแบบนี้ใช่ไหม แล้วก็สร้างสมาธิอีกอันหนึ่ง

ค่อยๆ ค่อยๆ เราจะบอกว่า การปฏิบัติของเรา เราปฏิบัติไปแล้วอย่างที่ว่า เพราะว่าอายุมากแล้ว เราก็ชวนชววย แล้วก็ให้เป็นแบบนี้ จะทำให้มันถูกต้อง

ถูกต้อง ทำให้มันเป็นความจริง ทำให้มันเป็นความจริง เรากำหนดพุทโธก็พุทโธ ตรงไหนก็ตรงนั้น แล้วก็ถ้ามันละเอียด เราจะรู้ว่าละเอียด เราไม่ต้องไปสร้างอะไรขึ้นมาอีกเลย เราไม่ต้องสร้างอะไรขึ้นมา เราไม่ต้องสร้างอะไรขึ้นมา แล้วเวลาจิตมันละเอียด เวลามันละเอียดเข้ามา เห็นใหม่ พอลมหายใจมันจะหาย พุทโธมันจะหาย มันจะตกใจ เราก็ไม่ต้องไปสร้างอะไรเหมือนกัน อยู่กับสตินี้ อยู่กับผู้นี้

คนจะถามเลยว่า เวลาพุทโธมันหายจะทำอย่างไร เวลาลมหายใจมันหายจะทำอย่างไร

ไม่ต้องทำอะไรเลย ตั้งสติเฉยๆ เพราะเราเคยภาวนาตอนที่มันจะเป็นใหม่ๆ ตอนจะเป็นใหม่ๆ นะ เราศึกษามาจากหลวงตากับหลวงปู่เจี๊ยะเยอะมาก สุดท้ายแล้วมากำหนดพุทโธๆ พุทโธไวๆ เป็นเดือนๆ เลย แล้วพอมันจะรวมใจ พอมันจะรวมใจ ไม่ใช่ขอวนนะ เวลามันจะรวม พุทโธเร็ว พุทโธๆ จิตมันคงตัวมันเอง คงเลย เหมือนกับเราตกจากที่สูงนะ คงตัวๆ เลย

พอเราเห็นของเราเองใช่ไหม เราดูเลย ใสโฮ! ถ้าเป็นคนอื่นนะ ยุงแล้วเนี่ย มันต้องตกใจ แต่พอเรามันคงมันหมุน หมุนตัวมันจะลง เราตั้งสติไว้นะ แล้วปัญญาของเรา “เชิญครับ เชิญครับ เชิญเลย” คือไม่มีความตกใจ ไม่มีสิ่งใดไปสะกิดเขา ให้เขาหมุนของเขาเอง เขาคงของเขาลงไป ลงไปแบบค่อยๆ เหมือนจะลงไปยาวเป็นลิบๆ กิโละ แต่ความจริงไม่ใช่หรอก มันอาการมันก็ไปตัวๆ อยู่อย่างนั้น หมุนอยู่อย่างนั้นนะ เราก็ “เชิญครับ เชิญครับ” ถึงที่สุดนะ ไปถึงฐานนะ กึก! จบ เจียบหมดเลย ดับหมด หลายชั่วโหมงมาก คลายตัวออกมา สักแต่ว่ารู้ นี่พูดถึงว่าเราเคยทำมาอย่างนี้ไง ที่ทำมาอย่างนี้เพราะเราได้ศึกษามาเยอะ ศึกษามาเยอะแล้ว ไม่ใช่ขอวนนะ จะไม่อยู่เรื่อย ไม่ใช่ขอวน สติมันดี สติมันพร้อม มันยังจำได้นะ “เชิญครับ เชิญครับ”

เวลาลมหายใจ บางทีเรากำหนดลมหายใจ ลมหายใจนะ ถ้ามันลงนะ ถ้ามันละเอียด มันจะละเอียดจนอย่างที่ว่านะ ลมหายใจจะขาด ถ้าเป็นคนอื่นนะ “อู๊ๆ ไม่ตายหรือ”...ไม่ ไม่ตาย ลมหายใจละเอียดขึ้นมา แต่ถ้าวันไหนนะ มันลมหายใจละเอียด แต่มันไม่ลง มันไม่เข้าถึงอัปปนาสมาธิ ลมหายใจเป็นแห่งใสๆ เลย เป็นแห่งเลยลมหายใจนี่

นี่พูดให้เห็นว่า เวลามันจะเป็น เป็นอย่างนี้ไง เดี่ยวจะบอกว่า “ใสโฮ! หลวงพ่อเทศน์เยอะแยะไปหมดเลย สอนเขาไปหมดเลย แล้วของหนูมันผิดตรงไหนละ”

ผิดก็เพราะอย่างนี้ ถึงได้พูดตรงนี้ออกมาให้ฟังว่าเวลามันคงลงไปอย่างไร เวลามัน
ปล่อยวาง ปล่อยลมหายใจอย่างไร เวลามันกำหนดพุทโธ มันละเอียดเข้ามาจนมันวางพุทโธ
อย่างไร

แล้วเวลาเราฟังคนที่มาเล่าให้ฟัง “พุทโธๆ แล้วพุทโธมันหายไปเลย”

“แล้วยังพุทโธได้อยู่ไหม”

“ได้ค่ะ”

แล้วมันบอกว่าหาย หายได้อย่างไร ก็ยังพุทโธได้อยู่ ก็หนูไม่กำหนดมันไง ถ้ากำหนด
แล้วมันหายบ๊อง พอพุทโธๆ หนูก็ปล่อยเลย มันละเอียดจนไม่มีเลย...ไม่มีอะไร มันมีอยู่เต็มตัว
มันนั่นแหละ แต่มีไม่พุทโธเอง

ไฉนก็เหมือนกัน เป็นอย่างนี้ทั้งนั้น พุทโธๆ จนพยายามจะพุทโธ จนพยายามจะพุทโธ
แต่มันพุทโธไม่ได้ เพราะจิตมันละเอียด มันเป็นหนึ่งใน พุทโธเวลานึก เวลานึกพุทโธๆ เวลานึก มันถึงมี
แต่ถ้าเรารู้ตัวของมันเอง เวลานึกพุทโธไม่ได้ ตัวมันเป็นพุทโธ ถ้าคนเป็นมันจะเห็นว่าเป็นชัดเจน
ของมัน ถึงบอกว่าอะไรผิดอะไรถูกใจ

ฉะนั้น คำถามที่ว่า พยายามจะเพ่งอะไร แล้วหนูเพ่งเข้าไปแล้วมันเจ็บมันปวด

ไม่ต้อง ไม่ต้องเพ่ง ถ้ากำหนดพุทโธก็พุทโธ กำหนดลมหายใจก็ลมหายใจ ถ้าจะเพ่ง
กสิณก็เพ่ง เพ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป แต่ไฉนบอกว่า มันเหมือนกับความเข้าใจว่ามันจะต้องเป็นอยู่ที่
กลางหัวอก ต้องเพ่งเข้าไปที่หัวใจ...ไม่ใช่

ถ้าจิตมันสงบแล้วอยากเห็นกาย เรายำพึงกายขึ้นมา มันจะเห็นกาย ส่วนใดส่วนหนึ่ง จะ
เห็นอย่างไรมันอีกกรณีหนึ่ง จิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็น
จริง อย่างนี้ถึงเป็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง เพราะจิตมันสงบ จิตสงบคือจิตเป็นพุทโธ
จิตเป็นพุทโธ จิตเป็นผู้ที่บริหารจัดการ จิตเป็นผู้ที่กำหนดเห็นสติปัฏฐาน ๔ จิตเป็นผู้ที่กำหนด

แต่เวลาที่เขาบอกว่าเขาปฏิบัติแนวทางสติปัฏฐาน ๔ เขานึกเอา เขานึกสติปัฏฐาน ๔
เขานึกจากอารมณ์ความรู้สึกของเขา เราถึงบอกว่าเป็นสติปัฏฐาน ๔ ปลอดภัยๆ ปลอดภัยๆ เพราะจิต
มันไม่สงบ มันไม่ได้เห็นโดยจิต มันเห็นโดยสัญญาอารมณ์ มันเห็นโดยความนึกคิดใจ มันนึกเอา
ใจ อภิธรรมทั้งหมดนะนึกเอา ไม่มีอยู่จริง

ถ้ามีอยู่จริง พุทโธนี่แหละ ไฉนที่เขาบอกว่าหินทับหญ้า ไฉนที่เขาทำลำบากลำบาก
เพราะจิตมันสงบจริงๆ แล้วเห็นจริง เห็นจริงๆ มันสะท้อนกิเลส มันสะท้อนกลาง
หัวใจ สะท้อนมาก ถ้าแนวทางปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา ท่านผ่านมาเป็นขั้น

เป็นตอนขึ้นมา ท่านถึงสอนเราไว้ แต่ยาก จะทำให้มันสะอาดบริสุทธิ์แบบนี้ ให้เป็นหลักสี่ธรรมนี้แสนยาก แต่ทำได้

แต่ถ้าเป็นอภิธรรม ไปกำหนดสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง รู้เท่าตัวทั่วพร้อม...นี่ก็ได้ทุกคนแหละ นี่ก็ได้ทุกคน เด็กก็นี่ได้ หุ่นยนต์ก็นี่ได้ เพราะมันนี่ก็เอา แล้วใช้ปัญญาหมดเลย อภิธรรมนี้โอ้โฮ! เดินเป็นแถวเลย แล้วกำหนดสติปัฏฐาน ๔ ทุกคนเลย มันก็เหมือนหุ่นยนต์หมดเลย โรงงานผลิตสติปัฏฐาน ๔ เลย แต่มันไม่มีอยู่จริงเลย เพราะมันเป็นหุ่นยนต์ มันไม่ใช่จิตสงบไง นี่เราถึงบอกว่า สติปัฏฐาน ๔ จริง สติปัฏฐาน ๔ ปЛОม

นี่พูดถึงแนวทางปฏิบัตินะ ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ อย่าให้กิเลสมันไชโยให้ร้อง เราเองก็มีกิเลสอยู่แล้ว แล้วหาครูบาอาจารย์ที่สั่งสอนไปอย่างนั้นให้กิเลสมันไชโยให้ร้องนะ น่าอาย ศาสนานี้จะไม่มีมรรคไม่มีผลแล้วหรือ

เวลาเราห้วงกัน ห้วงหาอาหารว่า กึ่งพุทธกาลแล้วศาสนามันจะหมดมันจะสิ้นไป แล้วมาสั่งมาสอนกันอย่างนี้ ปฏิบัติก็ไม่ได้ ทำอะไรก็ไม่ได้ เดี่ยวบ้าเดี๋ยวบอ เดี่ยวจะตกนรกอเวจี ปฏิบัติไปแล้วสติปัฏฐาน ๔ จริงๆ ปЛОมๆ อะไรก็รุ่งไปหมดเลย...นี่กิเลสมันจะไชโยให้ร้อง แล้วมรรคผลมันอยู่ที่ไหนล่ะ

แต่เรามีครูมีอาจารย์นะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านไม่พูดกับเรา เพราะมันพูดกันคนละภาษาไง ท่านพูดภาษาธรรม เราพูดภาษาโลก ภาษาโลกคือภาษาวិทยาศาสตร์ ท่านพูดภาษาธรรม มันเลยพูดกันไม่ค่อยรู้เรื่อง

ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงท่านถึงเข้าป่าเข้าเขา ท่านถึงไม่อยากพูดกับพวกเราไป เพราะมันอธิบายให้พวกนักวิทยาศาสตร์รู้ได้ยากไป พวกนักวิทยาศาสตร์ปัญญา มันเยอะแล้วพอพูดธรรมะขึ้นมา มันก็เก่ง เกี้ยวฉลาดๆ เลย กิเลสมันจะไชโยให้ร้อง มรรคผลต้องเข้าป่าเข้าเขา มรรคผลต้องเก็บไว้ในหัวใจใจ ไฉนเราใจเนาะ เอวัง